

Oikean prinsessan tarina

Omien puheidensa mukaan Anna, eli Prinsessa, syntyi kuninkaalliseen perheeseen Englannissa, Buckinghamin palatsissa. Ollessaan alle vuoden ikäinen, aarnikotka tuli ja nappasi hänet vaunuista ja kuljetti ilmojen halki Suomen Lappiin, kesäiselle jäkälämättäälle, josta lappalaiset ottivat hänet hoiviinsa.

Todellisuudessa Anna Lappalainen syntyi Kuopion maalaiskunnassa 27.6.1896. Perheen isä kuoli Annan ollessa neljävuotias, eikä äiti yksin pystynyt elättämään kolmea lastaan. Anna pantiin sijaiskoteihin Helsingissä, ja eri lähteiden mukaan hän ehti 13-vuotiaaksi asti asua yhteensä seitsemässä tai jopa viidessätoista eri kasvattiperheessä.

18-vuotiaana Anna hakeutui malliksi Ateneumiin ja yliopiston piirustuslaitokselle. Pian tämän jälkeen hän rupesi myös hyödyntämään esiintymis- ja laulutaitoaan. Annasta tuli vakituinen vieraileva laulutähti kaupungin kuppiloissa ja elokuvateattereissa.

Rankan keuhkoputkentulehduksen jälkeen lääkäri kehoitti Annaa luopumaan laulajan työstä. Anna otti vihjeestä vaarin ja osallistui hieromakurssille. Hänestä tuli niin pätevä hieroja, että jotkut lääkärit lähettivät omia potilaitaan hänen vastaanotolleen.

30-vuotiaana Anna solmi avioliiton itseään 15 vuotta vanhemman, ruotsinkielisen puutarhurin, Arthur Svedholmin kanssa. Yhteistä onnea kesti kuitenkin vain kaksi ja puoli vuotta. Avioeron jälkeen Annan vaikeudet lisääntyivät. Hän ei pystynyt maksamaan vuokriaan ja hänen levoton käytöksensä aiheutti ärtymystä ja pahoja puheita naapureissa. Virkavallan toimesta hänet vietiin psykiatriseen hoitoon Kivelän sairaalaan.

Lyhyestä hoidosta päästyään Anna yritti asua hetken aikaa äitinsä kanssa. Yhteiselo ei kuitenkaan onnistunut. Anna käyttäytyi aggressiivisesti äitiään kohtaan ja heidän suhteensa oli kovin vaikea. Anna joutui tällä kertaa Lapinlahden sairaalaan. Diagnoosiksi varmistui maanisdepressiivinen psykoosi, mania. Tätä seurasi vielä toinen asumisyrittäminen äidin kanssa, uusi Lapinlahden reissu ja viimein päätyminen Kellokosken mielisairaalaan vuonna 1933.

Kellokosken aika

Kellokoskella Anna julistautui Prinsessaksi ja hänestä tuli tunnettu potilas ja viihdyttäjä. Hän esiintyi mielellään, lauleli muun muassa hauskoja J. Alfred Tannerin laulelmiä ja Oskari Nyströmin ralleja. Annan bravuureja olivat Juhannusaaton konsertit Kellokosken kartanon kolmannen kerroksen parvekkeella, josta hänen äänensä kaikui voimakkaana yli pihamaan.

Anna oli myös erittäin taitava käsistään. Kellokosken yllääkäri Paavali Alivirta sai Annalta lahjaksi omatekoisen liivin ja käytti sitä sairaalassa juhlapäivinä. Anna teki myös muun muassa kymmenittäin omintakeisia tauluja, joita on ollut näyttelyssä jopa Pariisissa ja Helsingin Taidehallissa. Teosten aiheina toistui usein Neitsyt Maria, jonka voisi ajatella viittaavaan Annan traumaattiseen äitisuhteeseen.

Vapaakävelyoikeus mahdollisti Annan kohdalla sen, että hän sai jatkaa hierojan ammattiaan. Hän poikkesi usein kyläläisten luona, soitti ovikelloa etukäteen ilmoittamatta ja hieroi kaikki paikallaolijat pientä korvausta vastaan.

Prinsessa tuli tutuksi myös muista tempauksistaan, kuten ikimuistoisesta matkastaan Tukholmaan. Prinsessa yhdessä aatelissukuun kuuluvan ystävänsä kanssa nousi Helsingissä Wellamoon. Jo pian matkan alettua Prinsessa hakeutui salonkiin ja aloitti oitis esiintymisen. Ja tämä Prinsessan ystävä, "hovineito", puolestaan kulki ja keräsi kolehtia kukkahattunsa kanssa. Tukholman Kungsgatanilla joukko kellokoskelaisia turisteja oli sattumalta nähnyt Prinsessan ja "hovineidon" laulelevan kaduilla pieniä Suomen lippuja heilutellen.

Annan osastolla sairaalassa oli noin 60 potilasta. Heidät oli sijoitettu 4:n, 6 :n tai 12:sta hengen huoneisiin. Annan vakiinnuttaessa "asemansa" hän sai sen sijaan asua yksin pienessä huoneessa, jonka ovesta oli usein lappu: Prinsessan huone, pääsy kielletty.

Sairaalan henkilökunta yritti kutsua Annaa hoidollisista syistä rouva Svedholmiksi tai Anna Lappalaiseksi, mutta tätä Anna ei hyväksynyt. Etenkin sairaalan pitkäaikaisen ylihoitaja Pakalénin kanssa Anna kävi hanakkaa taistelua Prinsessuudesta.

Annan kuninkaalliseen suuruusharhaan kuului, että hän antoi useille

kanssaeläjilleen erilaisia arvonimiä, kuten Irlannin Prinssi Henrik, livana Julma, Karl Fazer, Napoleon jne. Hämmästyttävää oli se, kuinka jokainen uusi henkilöllisyys säilyi Annan muistissa samana jopa vuosikymmeniä. Yliääkäri Soinista Anna kutsui isäksi ja Soinisen saatua "morfiiniongelmansa" vuoksi siirron Lääkintähallitukseen antoi Anna isä-nimen eräälle potilaalle ja kyseisen potilaan kotiutuksen jälkeen nimen sai vielä sairaalan vahtimestari Kari Nurminen.

Kellokosken sairaalassa Anna joutui kokemaan kiede-, kardiatsoli-, insuliinishokki-, malaria-, sähköshokki-, kestonarkoosi- ja lääkehoidon sekä huone-eristyksen. Viimeisiä lääkkeitä oli konjakki, jota hän sai ottaa pienet napsut iltaisin.

Vaikka Prinsessa oli sairas, hän oli hyvin onnellinen. Hän jaksoi aina viihdyttää "hoviaan" laulamalla ja tarjoamalla hierontaa. Yhteistyössä kahden kellokoskelaisen pankinjohtajan kanssa, Anna paransi myös läheistensä rahahuolia jakamalla leikkishekkejä. Elämänmyönteisellä ja valovoimaisella persoonallaan Anna kiistämättä paransi koko elinympäristöään.

Viimeiset vuodet Nikkilässä

89-vuotiaana, vietettyään yli 50 vuotta Kellokoskella, Anna siirrettiin Nikkilän sairaalaan: kesäpalatsista talvipalatsiin, kuten Prinsessa itse asian ilmaisi. Siellä hän nukkui pois 92-vuotiaana. Viimeisinä sanoina ennen kuolemaansa Anna totesi: "En minä mikään Prinsessa ole, minä olen Anna Lappalainen."

Vuonna 1995 Kellokosken sairaalan puistossa paljastettiin Prinsessan muistomerkki, joka on kuvanveistäjä Rauni Liukon käsialaa. Se on tietävästi ainut mielisairaalapotilaille pystytetty muistomerkki koko maailmassa. Patsas symboloi elämän virtaa ja se on kunnianosoitus paitsi Prinsessalle, myös kaikille mielenterveyshoitoa saaneille potilaille.